

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Здравствена заштита деце предшколског узраста
у редовним и ванредним ситуацијама

ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

Др Слађана Јовић,

редовни професор

КАНДИДАТ:

Милица Лешјанин

Београд, 2019. године

Садржај

УВОД.....	4
1. Конвенција УН о правима детета	5
2. Закон о предшколском васпитању и образовању.....	7
2.1. Предшколско васпитање и установе за предшколско васпитање и образовање деце	9
3. Закон о здравственој заштити	11
3.1. Безбедност здравља	13
3.2. Здравствена заштита деце предшколског узраста.....	14
4. Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедност деце предшколског узраста у установама.....	15
4.1. Физичка заштита и безбедност деце	16
4.2. Здравствено-хигијенска заштита и безбедност деце	17
4.3. Ментално-хигијенска заштита и безбедност деце	19
4.4. Заштита и безбедност предшколске деце ван зграде и дворишта Установе	20
5. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама.....	21
5.1. Систем заштите и спасавања	23
5.2. Појединац и ванредна ситуација	24
6. Мере, заштита и понашање у ванредним ситуацијама	25
6.1. Пожари у домаћинствима	25
6.2. Шумски пожар.....	26
6.3. Поплава	27
6.4. Спасавање и рад на води	28
6.5. Клизишта и одрони	28
6.6. Земљотрес.....	29
6.7. Техничко-технолошке опасности.....	30
6.8. Нуклеарне и радиолошке несреће	30
6.9. Тероризам.....	31
6.10. НУС.....	31
6.11. Екстремни временски услови	32
6.12. Саобраћајне несреће	32

7. Правилник о заштити од пожара у предшколским установама	33
7.1. Опште и посебне мере заштите од пожара	34
7.2. Обавезе директора и радника у спровођењу мера заштите од пожара	35
8.ЗАКЉУЧАК	36
9. ЛИТЕРАТУРА	37

УВОД

Вековима уназад различити покрети су се борили за еманципацију деце. Захваљујући тим покретима донете су разне декларације и конвенције којима је побољшан квалитет живота деце. Једна од њих је Конвенција УН о правима детета.

Како би смо на прави начин бринули о развоју деце потребно је водити рачуна о њиховом здрављу и образовању. Деца су најосетљивија у предшколском узрасту, па је због тога потребно на прави начин неговати и развијати психофизичке способности деце, како не би имало последице у каснијем периоду живота.

Законом о предшколском васпитању и образовању и ратификованим међународним конвенцијама уређују се основе система васпитања и образовања полазећи од права детета, развојних, образовних, културних, здравствених и социјалних потреба детета и породица са децом предшколског узраста. Циљеви предшколског васпитања и образовања доприносе целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, развијању потенцијала детета, васпитној функцији породице, као и укључивању детета у друштвену заједницу.

Поред образовања велику улогу у развоју детета има здравство које је регулисано Законом о здравственој заштити. Да би се спровеле све мере и циљеви заштите предшколске деце потребно је радити на здравственом васпитању родитеља, предшколске деце и запослених у предшколским установама како би се унапредило и очувало здравље најмлађих. Битне су активности које се односе на одржавање личне хигијене, правилне исхране, физичко-рекреативне активности као и заштита животне средине.

У савременом свету постоји спрега између заједничких вредности човечанства које су угрожене претњама које превазилазе границе држава. Двадесет и први век доноси са собом различите опасности са којима човек мора да се суочава. Једна од њих је и ванредна ситуација. Несреће у различитим видовима могу се догодити свуда, без упозорења. Зато треба благовремено и професионално реаговати у таквим ситуацијама. Најважнију улогу у томе има Сектор за ванредне ситуације. Како би смо заштитили рањиве групе у случају неке од несрећа, али и нас саме, потребно је да предузмемо одређене мере пре него што до несрећа дође.

1. Конвенција УН о правима детета

Постоји нада да век у коме живимо (иако је забележио два светска и низ локалних ратова као и оштећење човекове животне средине) неће добити негативну оцену будућих генерација због покушаја да се побољшају услови човековог живота. Израз ових настојања представљају покрети. Један од њих је покрет за еманципацију детета.

Године 1924. донета је прва *Женевска декларација о правима детета*, 1959. Уједињене нације су донеле нову *Декларацију о правима детета*, а 1989. године Генерална скупштина је усвојила *Конвенцију о правима детета*. Ову конвенцију је потписала и наша земља и она представља обавезујуће међународно-правно законодавство.

Конвенција о правима детета почива на три основна принципа: учествовање, заштита и опстанак. Прво, деци се гарантује право на живот, име и држављанство, слобода мисли, савести и вероисповести. Пружа им се заштита од физичког и менталног насиља. Пажња се посвећује хендикепираној деци, деци избеглицама, деци националних мањина. Државе се обавезују да предузму све мере за побољшање основне здравствене заштите, пошто је право на опстанак проглашено неотуђивим правом. Дужне су и да обезбеде основно образовање за сву децу.

У *Конвенцији* је у први план дошла одредба према којој детињству припадају посебна помоћ и брига. Члан 3. став 1. гласи: „У свим поступцима у односу на децу, које предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судова, административних власти или законских органа, највиши интереси детета биће од првенственог значаја“. Такође „Сваком детету је признато право на животни стандард који одговара његовом физичком, менталном, духовном, моралном и социјалном развоју“ (члан 27. став 1). Према члану 29, став 1 од образовања се очекује да се усмери на развој личности детета, његових талената, физичких и менталних способности **(10)**.

Здравствена заштита деце предшколског узраста

Да би се наведена права остваривала, државе потписнице су се обавезале да ће пружити одговарајућу помоћ родитељима или старатељима у остваривању одговорности за подизање детета, тако што ће обезбедити развој установа, капацитета и служби за заштиту деце.

Установе и институције, као и службе одговорне за заштиту и бригу о деци, прилагодиће се стандардима које су установиле надлежне власти у области сигурности, здравља, стручности и броја особља и обезбедиће им се надзор.

На овај начин створена је законска подлога за поправљање положаја детета у свету. У сиромашним земљама запажена је спорост у прихватању обавеза да се деца заштите. Потребно је много више учинити да се захтеви из Конвенције оживе и нађу место у свим практичним акцијама везаним за детињство.

2. Закон о предшколском васпитању и образовању

Овим законом се уређује предшколско васпитање и образовање, у складу са Уставом. Уставом и међународним конвенцијама уређују се основе система васпитања и образовања полазећи од права детета, развојних, образовних, културних, здравствених и социјалних потреба детета и породица са децом предшколског узраста.

Делатност предшколског образовања и васпитања, остварује се као јавна служба и од великог је интереса. Она подразумева васпитање и образовање деце предшколског узраста (деца од шест месеци до поласка у основну школу). Делатност предшколског васпитања и образовања обавља се у предшколској установи, а изузетно може да се обавља у школи, у складу са Законом. Предшколска установа обавља делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно-здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста.

Предшколска установа, односно основна школа која остварује припремни предшколски програм, води евиденцију о деци, родитељима, односно другим законским заступницима и о запосленима, у складу са законом. Васпитно-образовни рад остварује се на српском језику.

Предшколску установу може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и друго правно или физичко лице, у складу са законом. Предшколска установа обавља делатност у свом седишту. Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује се на основу предшколског програма, у оквиру ког се остварују редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању. Васпитно-образовни рад остварује васпитач, дефектолог-васпитач и медицинска сестра-васпитач.

Примарну улогу приликом оснивања предшколских установа и њиховог развоја има секретеријат за образовање и дечју заштиту, који је дужан да обезбеди основне услове за постојање предшколских установа, како физички, тако и законски и да обезбеди одређене финансије и инспекцијске контроле за проверу обављања предшколских делатности.

Здравствена заштита деце предшколског узраста

Циљеви предшколског васпитања и образовања доприносе целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, развијању потенцијала детета, васпитној функцији породице, као и укључивању детета у друштвену заједницу.

Принципи на којима почива Закон о предшколском васпитању и образовању су:

- *доступност*– једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања без дискриминације,
- *развијност*– развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице,
- *демократичност*– уважавање права и потреба деце и породице, њиховог мишљења, учешћа,
- *аутентичност*– приступ детету у ком ће се уважавати развојне специфичности предшколског узраста, различитости и уважавање културних специфичности.
- *отвореност*– изградња односа са школом и породицом, заједницом, локалном самоуправом (4).

2.1. Предшколско васпитање и установе за предшколско васпитање и образовање деце

Предшколско васпитање има изузетан значај за развој човека. У предшколском периоду је најинтезивнији развој детета. У узрасту од 3. до 7. године дете расте просечно 6-7 цм, и добија 2-3 килограма. Педесет одсто умних способности се постиже у прве четири године живота. Остваривање задатака предшколског васпитања се све више помера са породице на друштвено организоване облике васпитања. Све већа друштвена ангажованост чланова породице и сложеност процеса васпитања, довели су до наглог отварања дечијих вртића.

Свој деци треба омогућити да покрену своје природне потенцијале путем игре, рада и учења. У овом узрасту се највише пажње поклања исхрани, здрављу и физичком развоју детета. Децу у овом узрасту треба сачувати од повреда, озледа и створити услове за јачање мишића, развој костију и правилан раст.

Дете је радознало и зато га треба ставити у ситуацију да свет око себе посматра и истовремено о њему мисли закључује. Детету треба омогућити да открива и што самосталније схвата околину која га окружује. Имитирајући рад одраслих, деца уче да раде, а рад почињу да схватају као нешто животно и ненаметнуто. Задаци моралног васпитања у овом узрасту се остварују кроз активност деце и њихово емоционално везивање за конкретне позитивне примере. Предшколско васпитање је доба када се деца естетски васпитавају, навикавају да мисле, уче, говоре, раде по законима лепог.

Припремање деце за полазак у школу је задатак свих васпитних чинилаца, породице и установа које се баве предшколским васпитањем и образовањем. Полазак у школу дете треба да доживи припремљено, без траума и неуспеха на самом старту.

Припрема обухвата физичку и здравствену припрему, формирање радних навика, социјализацију предшколског детета, формирање културно-хигијенских навика, мотивисање и емоционална припрема за полазак у школу.

Здравствена заштита деце предшколског узраста

Васпитање и образовање предшколске деце остварује се систематичније установама за предшколско и основно васпитање и образовање, а делимично и другим облицима као што су:

- дечији вртићи,
- васпитне групе предшколске деце при основним школама,
- други организовани облици васпитно-образовног рада са предшколском децом (радне организације у области здравства и социјалне заштите, делатност месних заједница на плану бриге о деци предшколског узраста, активност организација удруженог рада и бриге о предшколској деци радника, игралишта у насељу, зелене површине, спортски објекти, рекреативни објекти, простори за игру деце, делатност организације у области културе, спорта и јавног информисања.

Програм и садржај рада дечијих вртића и васпитних група при основним школама је врло разноврстан и богат. Неке од програмских области су физичко и здравствено васпитање деце, развој говора, упознавање околине, ликовно васпитање, музичко васпитање, формирање почетних математичких појмова.

Деца су подељена у три старосне групе, млада група (3-4 године), средња (4-5 година) и старија узрасна група (5 година до поласка у школу).

Број деце у групи је двадесет за младу групу, двадесет и четири за средњу групу и двадесет и осам за старију групу. Најбољи број деце у вртићу је око сто, педагошки гледано.

3. Закон о здравственој заштити

Здравствена заштита је организована делатност друштва са циљем очувања здравља грађана. Обухвата мере за очување здравља, спречавање, рано откривање и сузбијање болести, повреда и других поремећаја здравља, ефикасно лечење и рехабилитацију. Право на здравствену заштиту има грађанин Републике Србије, као и свако лице које има пребивалиште или боравиште у Републици Србији.

У спровођењу и обезбеђивању здравствене заштите у Републици Србији учествују грађани, породица, послодавци, образовне и друге установе, хуманитарне, верске, спортске и друге организације, здравствена служба, организација за здравствено осигурање, општине, градови, аутомне покрајине и Република.

Здравствену службу чине здравствене установе и други облици здравствене службе, као и здравствени радници, односно здравствени сарадници који спроводе здравствену заштиту.

Здравствена заштита обухвата очување и унапређење здравља, спречавање, сузбијање и рано откривање болести, правовремену дијагностику, лечење, рехабилитацију, као информације које су становништву неопходне за остваривање права на здравље.

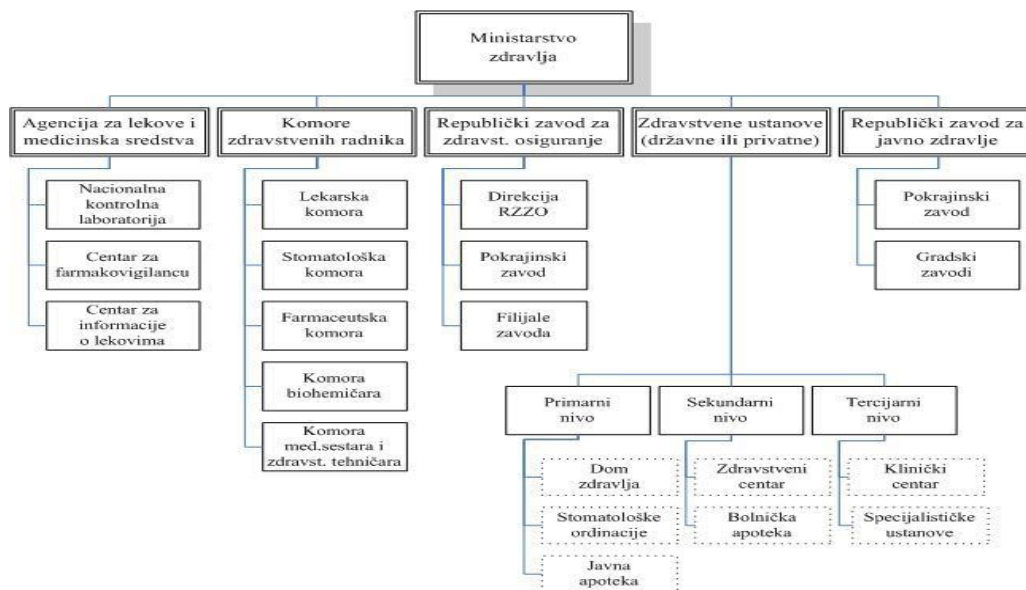
Ради спровођења друштвене бриге за здравље, Влада доноси План развоја који садржи:

- приоритете у развоју здравствене заштите,
- циљеве, мере и активности здравствене заштите,
- здравствене потребе одређених категорија становништва које су изложене ризику,
- критеријуме за утврђивање мреже здравствених установа у Републици,
- елементе за планирање, образовање, усавршавање запослених,
- изворе финансирања (6).

Здравствена заштита деце предшколског узраста

Здравствене установе се успостављају према природи делатности којом се баве. Јединствен систем здравствене службе чине дом здравља, болница, клинике, здравствени центар, завод за заштиту здравља, заводи, институти, апотеке, апотекарска установа, клинички центар, клиничко-болнички центар.

Здравствена заштита се обавља на три нивоа: примарном, секундарном и терцијалном. Здравствени систем Републике Србије се финансира из буџета државе. Цена здравствене заштите расте много брже од раста националног производа код нас због увођења нових техника, медицинске опреме високе технолошке вредности и скупих лекова.

Слика 1: Шема министарства здравља (12)

Извор: Министарство здравља Републике Србије

3.1. Безбедност здравља

Безбедност здравља одражава се на природни прираштај, стопу фертилитета и очекивану дужину живота. Здравље популације зависи од стања здравственог система. Уколико је систем у лошем стању, може доћи до повећања смртности новорођенчади и породиља. Смртност може да се повећа и услед неадекватног система вакцинације.

Лош здравствени систем утиче тако да се болести не превентирају и не спречава се настајање обољења чији симптоми могу да се открију редовном контролом. Оно што смањује оптерећеност здравствених фондова јесте рано откривање тешких болести.

Образовни систем такође има велики утицај на здравствену безбедност. Ако се школска популација кроз наставне планове и програме на време упозна са ефектима ризичног понашања, доћи ће до смањења броја оболелих од сексуално преносивих болести, као и број епидемија заразних болести. Едукативни програми, доприносе смањењу трошкова здравствене заштите, продужавају трајање радне способности и одржавају виталност нације.

Процент БДП-а утрошен за потребе здравственог система, не даје довољно елемената за квалитативну анализу стања. Потрошена средства по глави становника могу да буду непоуздан показатељ због постојања скривених трошкова лечења.

Податак о броју здравствених радника на сто хиљада становника може да завара, због велике регионалне диспропорције у тој статистици, тако да се просек уклапа у прописане стандарде, а неки региони су испод тог просека. Што се тиче броја и структуре здравствених установа, њихова територијална распоређеност у реалним условима, чини да је већина грађана приморана да превали далек пут да би дошла до здравствених услуга.

Приликом анализе стања здравственог система, поред статистичких података, неопходно је добити и увид у стање на терену, које су снимили истраживачи примењујући адекватне инструменте. Такође треба правити и упитнике, који ће исказати ставове грађана о квалитету и доступности здравствених услуга.

3.2. Здравствена заштита деце предшколског узраста

Да би се спровеле све мере и циљеви заштите предшколске деце потребно је радити на здравственом васпитању родитеља, предшколске деце и запослених у предшколским установама како би се унапредило и очувало здравље најмлађих. Битне су активности које се односе на одржавање личне хигијене, правилне исхране, физичко-рекреативне активности, заштита животне средине.

Превентивни лекарски прегледи су неопходни ради праћења раста, развоја, ухрањености и здравственог стања деце. Деведесет и осам одсто деце пролази превентивне прегледе пред полазак у школу. Потребно је вршити периодичну контролу раста и развоја као што је мерење телесне висине и тежине, као и дневну, месечну годишњу контролу санитарно-хигијенских услова.

Посебна пажња се посвећује стварању адекватних услова у току боравка деце у установама, стручној нези и правилној исхрани како би се јачао и заштитио дечији организам. Важно је и системско праћење развоја и раста деце.

Током боравка деце у колективу свакодневно се обавља дневна тријажа у циљу увида у здравствено стање деце и епидемиолошког стања ради сузбијања и спречавања и ширења заразних болести.

Уколико дете изостане из колектива дуже од седам календарских дана, из било ког разлога, потребно је донети потврду о здравственом стању детета издату од стране педијатра. Домови здравља као део примарног система, директно су повезани са децом као први вид заштите приликом разних прехлада, вируса, што је типично да су деца стално болешљива када крену у вртић.

Најважније је очувати здравље детета и формирати срећно, здраво и задовољно дете.

4. Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедност деце предшколског узраста у установама

Установа је дужна да у сарадњи са родитељима и надлежним органима локалне самоуправе спроводи мере заштите и безбедности деце. Неспровођење и непридржавање мера, начина и поступка заштите и безбедности сматра се тежом повредом радних обавеза.

Директору, помоћнику директора, дежурном васпитачу и другом овлашћеном лицу се пријављује свака сумњива појава која би могла да угрози безбедност деце. Установа сарађује и са државним органима, органима општине и другим надлежним институцијама како би се обезбедиле и спровеле мере утврђене правилником.

Заштита и безбедност деце остварује се:

- забраном активности којима се угрожавају, омаловажавају и дискриминишу групе и појединци на основу расне, верске, полне припадности, узраста, социјалног и културног порекла, психичке или физичке конституције,
- забрана вређања личности детета и забрана физичког насиља,
- стварање услова, техничких и материјалних, који спречавају и онемогућавају активности које могу да угрозе безбедност деце (4).

Заштита и безбедност деце остварује се кроз физичку, здравствено хигијенску и ментално хигијенску заштиту и безбедност деце.

По новом закону, као превентивна мера, прописано је да све установе у којима бораве деца до 14 година, обавезно морају да имају израђену Процену ризика од катастрофа и План заштите и спасавања. Такође је акценат на обавештавању јавности, евакуацији, збрињавању деце и др.

4.1. Физичка заштита и безбедност деце

За време остваривања васпитно-образовног рада треба обезбедити физичку заштиту и безбедност деце у Установи и дворишту Установе. Када се у Установи не изводи васпитно-образовни рад, све капије на вратима дворишта и сва друга улазна врата на згради Установе су закључана. Због безбедности деце улазна врата Установе се закључавају од 8:30 часова, сваког радног дана, до кад је обавеза да се дете доведе у Установу, и отварају се после ручка од 12:30 часова, ради доласка родитеља/старатеља, како се не би реметио утврђени режим рада.

Главни васпитач као и запослени на одржавању хигијене су дужни да проверавају стање просторија, двориште Установе и обавештава о томе директора или друго овлашћено лице. Установа може по потреби да, за текућу радну годину, ангажује лице за техничко обезбеђење објекта. Улазак у зграду дозвољен је родитељима и старатељима деце и запосленима. Сва остала лица се легитимишу. Малолетним особа није дозвољено довођење или преузимање детета. Забрањено је уношење оружја, оруђа и других средстава које могу да угрозе безбедност деце и запослених, због тога су помоћни радници дужни да обавесте секретара уколико се у просторијама Установе налазе лица која не раде у Установи. Установа је дужна да обезбеди материјалну и техничку исправност објекта и опреме. Помоћно-техничко особље је дужно да врши контролу у холовима, ходницима, мокрим чворовима, дворишту и да све уочене недостатке пријави управи Установе.

Приликом извођења активности ван свог седишта, Установа је дужна да тражи контролу исправности возила ОУП-а и да се сваком детету обезбеди седиште. Такође је потребан довољан број васпитача. Уколико путује већи број деце, обезбеђује се кординатор који је дужан да после извођења оваквог облика наставе, поднесе извештај о реализацији уз оцену према утврђеним критеријумима. За активности као што су одлазак у позориште, музеј, биоскоп, васпитач може да ангажује и родитеље.

Установа мора обезбедити и средства за указивање прве помоћи у случају повреде деце и запослених у Установи. Комплекти за пружање прве помоћи треба да се налазе у сваком објекту Установе и у просторији медицинске сестре за превентивну заштиту.

4.2. Здравствено-хигијенска заштита и безбедност деце

Установа остварује здравствено-хигијенску заштиту и безбедност деце кроз редовно одржавање хигијене у просторијама Установе и двориштима, хигијену хране, хигијену ноша, столова, играчака, редовне систематске прегледе деце и запослених и здравствену едукацију деце и родитеља.

Према утврђеном распореду чисте се и перу просторије, као и двориште. За исправност санитарних уређаја задужени су мајстор и котлар. Они такође редовно одржавају и двориште Установе.

На пољу исхране сервирке су дужне да носе прописану униформу, два пута годишње обаве санитарни преглед, врше дезинфекцију радних површина, одржавају чистоћу кухињи и трпезарији. Дијететичар Установе прати санитарне прописе и контролише рад запослених у кухињи, води рачуна о хигијени свих кухиња, магацина, где се чувају намирнице, као и о хигијени одеће радника у кухињама.

Слика 2: Деца за време ручка у предшколској установи (13)

Извор: Предшколска установа „МОЈЕ ДЕТИЊСТВО“

Здравствена заштита деце предшколског узраста

Васпитачи и медицинска сестра врше едукацију деце за развијање хигијенских навика у оквиру редовних активности деце. У циљу здравствено-хигијенске заштите и безбедност деце васпитачи сарађују са Здравственим центром и здравственим радницима-родитељима.

Уколико се приметите симптоми неке заразне болести које могу да угрозе децу, Установа је дужна да обавести надлежну здравствену установу. Здравствена контрола деце се врши једном недељно од стране медицинске сестре која ради на превентивним пословима здравствене неге.

Васпитачима је забрањено давање лекова деци, послатих од куће. Довођење болесне деце, са температуром или под терапијом антибиотика, такође је забрањено због очувања здравља остале деце у групи.

Уколико васпитач није у могућности да ступи у контакт са родитељима, а дете захтева хитну медицинску помоћ, васпитач и медицинска сестра су у обавези да позову хитну помоћ, као и да буду поред детета све док не дође родитељ.

Родитељима је боравак у Установи дозвољен само за време родитељског састанка, радионица, прослава, приредба.

Уколико се ради о занемаривању детета, а родитељи не реагују на упозорење од стране васпитача, Установа је дужна да се обрати Центру за социјални рад, ради даљих спровођења мера.

4.3. Ментално-хигијенска заштита и безбедност деце

У циљу ментално-хигијенске заштите и безбедности деце, потребно је предузети активности којима се остварује уважавање личности детета, успостављање оптималног односа са локалном заједницом, сарадња са родитељима као и развијање хуманих односа у Установи.

Међународна конвенција о правима детета примењује се у циљу уважавања личности детета. Забрањене су активности којима се угрожавају и дискриминишу појединци по основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности, као и физичке или психичке конструкције, узраста, социјалног, културног, имовног стања и подстицање таквих активности.

Све активности које се предузимају Установа је дужна да их заснива на међусобној помоћи и сарадњи, пријатељству, другарству, уважавању и поштовању личности и пристојном понашању, како би се развили хумани односи.

У Установи је забрањено страначко организовање, као и коришћење простора Установе у те сврхе.

4.4. Заштита и безбедност предшколске деце ван зграде и дворишта Установе

Екскурзија и настава у природи, као и облици васпитно-образовног програма изводе се у складу са годишњим планом рада Установе. Активности се изводе након добијене сагласности Савета родитеља Установе.

Уговор који се закључује за извођење наставе и екскурзије, мора да садржи посебне ставке које се односе на заштиту и безбедност деце.

Оспособљеност понуђача за заштиту и безбедност деце односи се на поседовање одговарајуће лиценце за рад, кадровска и техничка опремљеност за заштиту и безбедност деце у објекту у којем су смештени, квалитет исхране деце. Деца морају бити смештена у објектима који испуњавају услове за извођење ових облика активности.

5. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама

Овим законом уређује се смањење ризика од катастрофа, превенција и јачање отпорности и спремности појединаца и заједнице за реаговање на последице катастрофа, заштита и спасавања људи, материјалних, културних добара, права и обавезе грађана, правних лица, удружења органа јединица локалне самоуправе, аутономних покрајина и Републике Србије, управљање ванредним ситуацијама, функционисање цивилне заштите, рано упозоравање, обавештавање и узбуњивање, међународна сарадња, инспекцијски надзор. Начела одређена овим законом су начело приоритета, начело интегрисаног деловања и међусекторске сарадње, начело поступности при употреби снага и средства, начело примарне улоге локалних заједница, начело партиципативности и солидарности, начело поступности при употреби снага и средства, начело равноправности и заштите људских права, начело информисања јавности.

Ванредна ситуација се проглашава када су ризици и претње по становништво, материјална и културна добра или животну средину таквог обима и интензитета да њихов настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити додатне снаге, посебне мере као и средства уз појачан режим рада. Ванредна ситуација се проглашава по сазнању за непосредну опасност од њеног наступања, а укида се престанком опасности, односно престанком потребе за спровођењем мера заштите и спасавања од катастрофа. На настанак ванредних ситуација утичу природне опасности (земљотрес, поплаве, олује, јаке кише, суша, снежно невреме и наноси итд.), епидемије заразних болести, техничко-технолошке опасности, нуклеарни и радиоактивни инциденти, тероризам и друге опасности.

По размери распрострања уништавајућих фактора, последице ванредних ситуација могу бити локалне, месне, регионалне, националне, глобалне. По карактеру ванредне ситуације се деле на оне које угрожавају људске животе, које доводе до нарушавања еколошке равнотеже, као и оне које уништавају материјалне ресурсе. По интензитету се деле на акциденте, удесе, катастрофе, катаклизме. По изворима настанка на природне и вештачке.

Ванредне ситуације се могу груписати у шест основних категорија:

- *Природне-брзо развијајуће* -Условљавају их природни хазарди као што су поплаве, клизишта, земљотреси.
- *Технолошке-брзо развијајуће* - Последица су индустријских акцидентата, акцидентата при транспорту.
- *Споро развијајуће* - Представља недостатак хране, настале као последица уништавања усева од стране штеточина.
- *Комплексне-политичке*- Природни хазарди као што су суше могу да буду узрок ових ванредних ситуација. Такође овај тип ванредних ситуација карактерише се дужом политичком нестабилношћу, високим нивоом насиља.
- *Масовне миграције (8)*.

Табела 1: Квалитативан опис критеријума за класификовање ванредних ситуација (14)

1. Време	Неочекивано, брзина развоја догађаја
2. Социјално-еколошки	Људске жртве, епидемије, масовно уништење сточног фонда, употреба значајне количине природних ресурса..
3. Социјално-психолошки	Стресне ситуације; дестабилизација психолошких стабилности становништва..
4. Социјално-економски	Велика конфликтност, велика опасност, изазивање унутрашње политичке нестабилности..
5. Економски	Значајне економске штете,нарушавање редовног саобраћајног система..
6. Организационо-управљачке	Непредвидиве ситуације,сложеност прогнозирања тока догађаја и избор решења...

Извор: Јаковљевић В. (2006) Систем цивилне одбране

Стадијуми ванредних ситуација се могу поделити на: настајање, иницијација, кулминација и смиривање.

У ванредним ситуацијама посебна пажња треба да се пружи рањивим групама. То су групе код којих је присутна депривација у погледу здравља, физичког стања, образовања, ниског прихода, лоше економско стање. Када дође до ванредног стања, овакве групе су највише изложене утицају штетних фактора и имају најмању могућност за преживљавање. У рањиву групу спадају деца, млади, жене, стари, особе са инвалидитетом, особе са менталним хендикепом, бескућници и др.

5.1. Систем заштите и спасавања

Систем заштите и спасавања представља део система националне безбедности и интегрисан облик организовања и управљања субјекта система заштите и спасавања, на спровођењу превентивних и оперативних мера и извршавању задатака заштите и спасавања људи, добара од последица елементарних непогода и других несрећа, укључујући и мере опоравка од тих последица.

Систем заштите и спасавања у Републици Србији подразумева институционални, акциони и нормативни део.

Основни циљеви система су да ограниче деловање последица било које несреће, обезбеде брз и адекватан одговор, предузму све потребне мере санкције, реконструкције, рехабилитације и опоравка, развијају сарадњу у области заштите и спасавања, као и да подигну општу свест и да створе нову безбедносну и заштитну културу становништва. Задаци система заштите и спасавања су планирање мера и активности, заштита, реализација Националне стратегије, спасавање и пружање помоћи, ублажавање и отклањање последица несрећа, организовање и оспособљавање снага заштите и спасавања, државних органа, привредних друштва, других правних лица, предузетника, као и грађана, сарадња са другим земљама у области заштите и спасавања, управљање и руковођење субјектима и снагама система.

У координацији и реализацији планова, активности, мера система заштите и спасавања одговорни су субјекти и снаге система.

Субјекти заштите и спасавања јесу: државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица, и предузетници, грађани, групе грађана, удружења, професионалне и друге организације.

Снаге система заштите и спасавању су: штаб за ванредне ситуације, ватрогасно спасилачке јединице, полиција, војска Србије, субјекти чија је делатност заштита и спасавање, привредна друштва и друга правна лица јединице цивилне заштите, црвени крст Србије, горска служба спасавања Србије, удружења која су оспособљена и опремљена за заштиту и спасавање.

5.2. Појединац и ванредна ситуација

У савременом свету постоји спрега између заједничких вредности човечанства које су угрожене претњама које превазилазе границе држава. Оне потичу из дезинтеграције која се дешава у друштвеним и државним структурама. Услед животних брига са којима се свакодневно суочавају људи, јавља се несигурност и осећај да нису безбедни. Људи могу да осете шта подразумева безбедност. То значи непостојање изненадних промена свакодневних облика живота и понашања у свим областима у којима се креће и живи.

Током ванредних ситуација, живот појединца се потпуно мења у угроженом подручју. На снагу ступају хитне службе и становништво се евакуише на безбедно место. То представља велики стрес за појединца и групу јер се измешта из подручја где живи, ради, има породицу итд. Зато се код људи јавља страх. Највећи страх везан је за лични опстанак и најчешћа манифестација страха је паника због недостатка информација о ванредној ситуацији. Додатни проблем је што често и ни надлежни органи немају све информације, посебно у почетној фази ванредне ситуације. Постоје и информације које се не смеју поделити са становништвом како се не би додатно изазвала паника и страх, док са друге стране управо недостатак тих информација отежава рационално размишљање и доношење адекватних одлука.

Током ванредних ситуација појединац губи солидарност и блискост коју је имао међу људима из свог окружења, јер измештањем из групе губи се њено јединство. Оно што је такође важно јесте број грађана неког подручја, које је погођено ванредном ситуацијом јер се тако може утврдити број настрадалих грађана. У утврђивању психолошке штете по становништво важно је утврдити да ли се становништво налази у епицентру настанка ванредне ситуације или на периферији (нпр. Авионска несрећа – без обзира што нису били у авиону или изгубили члана породице, појединац може дуго осећати стрес због несреће која се десила у његовој близини), зато је важно пружити помоћ и појединцима који су на периферији и нису претрпели физичка оштећења.

Још један проблем за појединца у ванредним ситуацијама дужина изложености. Што је дуже умешан у ванредну ситуацију, постоји могућност да ће се појединац прилагодити постојећим околностима. Грађани ће се постепено прилагодити ванредној ситуацији ако се она развија споро. Уколико се развија брзо може имати негативан ефекат на његову психу и понашање. Психолошки притисак који изазива ванредна ситуација код појединца није везан за време које они имају да реагују на нове околности, већ претње које угрожавају њихове животе.

6. Мере, заштита и понашање у ванредним ситуацијама

Несреће у различитим видовима могу се догодити свуда, без упозорења. Зато треба благовремено и професионално реаговати у таквим ситуацијама. Најважнију улогу у томе има Сектор за ванредне ситуације. Како бисмо заштитили рањиве групе у случају неке од несрећа, али и нас саме, потребно је да предузмемо одређене мере пре него што до несрећа дође.

6.1. Пожари у домаћинствима

Пожари у домаћинствима су једна од несрећа која најчешће настају непажњом човека. Како бисмо на време реаговали и спречили несрећу потребно је избегавати коришћење грејних тела са отвореним пламеном у просторијама са слабом вентилацијом, држати упаљаче и шибице ван домашаја деце, редовно проверавати системе, грејна тела, инсталације. Такође не остављати шпорет укључен без надзора. Из подрума, гаража је неопходно уклонити све запаљиве ствари као што су новине, стари намештај, кутије од фарби итд, противпожарна степеништа одржавати стално проходним јер је то једини безбедни пут како би сачували свој живот.

Пожељно је и знати како активирати противпожарни апарат, и научити децу да у случају пожара позову ватрогасно-спасилачке јединице на број 193.

Уколико приметите дим или пожар обавезно позвати ватрогасце, без претпоставке да је то већ неко учинио.

Ако се пожар већ догодио у једном делу просторије, потребно је затворити врата од те просторије и искључити електричну енергију. Потом позвати ватрогасце, а ако је пожар мањег обима потребно је покушати са гашењем. Уколико је пожар већег обима, потребно је напустити објекат. Приликом евакуације потребно је да сви укућани буду у једној просторији, јер деца из страха могу да се сакрију, па тек онда кренути ка излазу. Никада не користити лифт приликом евакуације. Због дима и врелине потребно је узети пешкире или крпе натопљене водом преко уста и носа.

Никада не користити воду како би се угасио пожар на електричним инсталацијама или пожар изазван бензином или уљем.

6.2. Шумски пожар

Шумски пожари на отвореном брзо се шире и захватају шумску вегетацију у близини пољопривредних површина, ненасељених и тешко приступачних места. Ширењу пожара погодују и јак ветар, суво време као и високе температуре.

Како би се смањио ризик потребно је не бацати упаљене цигарете на отвореном простору, не спаљивати ниско растиње у урбаним срединама или у близини шума, избегавати радове на отвореном који би могли да изазову пожар.

Пожари могу бити изазвани и ударом грома, природним путем, али и од стране човека случајно када се ради о кратком споју, варнице током радова, ненамерним паљењем, извођењем пољопривредних активности као и подметањем када је пожар намерно изазван од стране човека.

Ако се објекат налази у близини шуме потребно је да се посече ниско растиње и очисти у пречнику од двадесет метара око куће, не држати запаљиве материје и гориво у близини куће, обезбедити противпожарне апарате, као и обезбедити чесме са дотоком воде.

Слика 3: Шумски пожар у једном делу Србије (15)

Уколико је пожар у близини ваше куће не напуштати кућу уколико не постоји могућност за безбедно склањање. Могућност преживљавања у стамбеним објектима који су изграђени од незапаљивих материјала је велика. Врата и прозоре затворити и обезбедити мокрим тканинама, склонити завесе са прозора, померити намештај ка централном делу просторије, обезбедити резерве воде, имати уз себе батеријску лампу уколико нестане струја.

Неопходно је такође и упалити сва светла како би се повећала видљивост кроз дим и омогућити пролаз ватрогасним возилима.

Када се пожар угаси, неопходно је угасити преостале тачке пожара као и обезбедити дежурство док се жаришта потпуно не угасе.

6.3. Поплава

У равничарским крајевима, поплаве се развијају полако, по неколико дана, за разлику од бујичних поплава које се развијају брзо без видљивих знакова. До плављења долази и кад ниво воде у рекама порасте толико да долази до појаве подземних вода или ако дође до пуцања бране или преливања бране због великог дотока воде. Врло мали потоци, речице, кишни канали, који делују безопасно могу изазвати поплаве већих размера. Могу бити локалних, али и великих размера.

Када нема поплава, потребно је понашати се одговорно и не бацати отпад у реке и канале. Уколико је отпад већ у каналима, пријавити комуналној служби, не прикривати шахтове који одводе атмосферске воде, припремити цакове са песком, уколико дође до поплаве, ставити на улаз, не преграђивати водотокове.

Ако дође до поплаве пратити информације телевизије, радија, интернета. Уколико дође до бујичних поплава прећи на више спратове, држати се даље од електричних каблова, избегавати места која су позната по одронима и клизиштима. Неопходно је сарађивати са спасилачким екипама и не ометати их у раду. У случају напуштања домаћинства, спремити ранац са личним документима и најосновнијим стварима као што су батеријска лампа, пиштаљка, кабаница за кишу, дубока обућа. Не ходати кроз воду која се креће, јер може изазвати пад. Користити штап како би се измерила дубина воде и чврстина тла. Не улазити возилом у поплављена подручја.

Слика 4: Мајске поплаве 2014те у Параћину (16)

Потребно је евакуисати животиње, уколико је то немогуће, ослободити их из затвореног простора.

После поплава могуће је вратити се у домове ако надлежне службе одреде да је безбедно, пратити извештаје о водоснабдевању да ли је вода за пиће, не користити електричне апарате пре провере, дезинфиковати све површине, избегавати воду која је у покрету, оспособити оштећене септичке јаме, уколико се примете угинуле животиње, обавестити надлежну службу.

6.4. Спасовање и рад на води

Када се крећете по леду, постоји могућност да он пукне и да продападнете.

Уколико вам је потребна помоћ, следите инструкције спасилаца и не паничите. Уколико не можете да помогнете лицу које је у води, потребно је да добаците предмет у воду који ће га одржавати на површини и запамтити локацију како би се помогло спасиоцима. Док пловите неопходна је адекватна опремљеност за пловидбу, светло за ноћну навигацију, коришћење прслука за спасавање, коришћење пиштаљке.

Ако лед пукне не померајте се и зовите помоћ. Покушајте да се подигнете изнад леда, котрљајте се по њему док не дођете до дебљег леда. Неопходно је да смањите губитак топлоте тела.

У случају да је неко друго лице у води, потребно је позвати спасилачке службе. Покушајте да лице извучете на површину помоћу штапа, конопца, дрвета и лице одвлачите правцу чврстог леда.

Када се лице избави из воде, потребно је променити одећу и утоплити лице, ако је у свесном стању. Уколико је лице несвесно треба избећи непотребно померање. Прекријте и сачекајте спасиоце. Можете му дати топлу воду са шећером, никако алкохол, избегавати и масажу јер доводи до губитка топлоте.

6.5. Клизишта и одрони

Око тридесет посто наше територије подложно је клизиштима. Клизиште представља кретање камења, земље и других наноса. Могу да настану као последица лошег односа према земљишту, и као последица јаких киша, подземних вода, отапање снега. Клизишта могу бити мала, велика, спора, брза и активирају се као последица земљотреса, јаких киша, пожара, ерозија.

Уколико живите у подручјима која су подложна клизиштима потребно је обратити пажњу на чудне звуке који могу бити показатељи одрона или клизишта, обратити пажњу на повећање или смањење протока воде ако су близини потока, канала. Потребно је размотрити могућност напуштања угроженог места, као и праћење телевизије и радија ради упозорења због могућих јаких киша. Ако се догодило клизиште потребно је проверити да ли има повређених и позвати помоћ. Пријавити оштећења у темељу кућа, на димљацима. Неопходно је поново засадити дрвеће јер ерозија може довести до губљења земљаног покривача и довести до нових клизишта.

Избегавати вожњу током јаких киша, због могућих оштећења на путевима, блата и палог камења.

6.6. Земљотрес

Земљотреси се дешавају веома често. Потрес настаје услед померања тектонских плоча при чему се ослобађа велика енергија. Изражава се Меркалијевом скалом од дванаест степени. Магнитуда земљотреса представља јединицу мере количине ослобођене енергије у хипоцентру и изражава се Рихтеровом скалом.

Према начину постанка, земљотреси могу бити природни и вештачки. Природни земљотреси се могу поделити на спонтане и изазване.

Уколико се налазите у затвореном простору потребно је пронаћи заклон на безбедним местима у кући као што су носећи зидови, довратници. Удаљити се од свега што може да падне. Потребно је остати у кући док потрес не прође и не буде безбедно. Не користити лифт или степениште док потрес не престане. Не излазити на терасу или балкон. Искључити све изворе електричне енергије, воде и гаса.

Ако се налазите на отвореном, приликом земљотреса, избегавати уличну расвету, електричне каблове или зграде, највећа опасност је у близини грађевина.

Најважније је остати прибран и не паничити. Ако се налазите испод рушевина потребно је не кретати се, покрити уста марамицом или тканином. Лупати о цев или зид како би спасилачки тимови могли да вас пронађу. Повређене не треба померати, а телефон користити само у случају нужде како се не би преоптеретиле телефонске линије.

6.7. Техничко-технолошке опасности

Техничко-технолошке опасности су изненадни и неконтролисани догађаји приликом обављања активности са опасним материјама уз експлозију, пожар, изливање, испаравање или терористичку активност. Карактеристичне су по брзој појави здравствених симптома код људи, приметним знацима у околини, кратком временском трајању осим у случају нуклеарног или радијационог акцидента као по сложености спровођења заштите и отклањања последица.

Ако дође до опасности потребно је што пре напустити место настанка удеса и по могућству склонити се у затворени простор, затворити сва врата и прозоре и све вентилационе отворе, натопити марамицу или тканину водом и заштити дисајне путеве, извршити херметизацију просторија, за заштиту очију употребити наочаре, уколико је постоји потреба за евакуацијом припремити отпорну одећу.

Приликом престанка опасности обавезно се јавити здравственој установи ради прегледа као и уклонити прашину са одеће и предмета, уколико је дошло до контаминације, навлаженим материјалом са добром моћи упијања.

6.8. Нуклеарне и радиолошке несреће

Нуклеарне и радиолошке несреће су ванредни догађаји који угрожавају људе, околину, материјална добра. Могу настати када су радиоактивни извори ван контроле, када постоји контаминација и зрачење становништва из неког разлога, приликом превоза радиоактивних материјала као и пада сателита са радиоактивним материјама. Нуклеарна постројења где могу да се догоде ове несреће јесу нуклеарне електране, истраживачки реактори, складишта радиоактивних супстанци, индустријски објекти. Надлежни орган за проглашење опасности и нуклеарног и радиолошког удеса је Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије.

Ако се затекнете на отвореном, склоните се у затворени простор. Пре уласка у затворени простор скините спољне делове одеће и оставите напољу, при уласку опрати непокривене делове тела, затворити врата, прозоре, и све вентилације, посебно се побринути за старе, децу, труднице, немоћне. Мере и заштиту предузети према упутствима надлежних служби.

За намирнице користити храну која се налази у кући, не пити воду за пиће из водовода, животиње хранити по упутствима надлежне службе.

6.9. Тероризам

Примери терористичких напада у развијеним земљама показују да и велики системи који се припремају за суочавање са последицама терористичких напада нису имуни на пропусте у функционисању који су условљени фактором шока и изненађења. У Србији може да буде још већа.

Функционисање медицинских и комуналних служби локалне самоуправе је од велике важности јер последице терористичких напада подразумевају поред људских жртава велике материјалне штете, које је потребно брзо санирати. При санирању последица неопходна је брзина и ефикасност.

У случају терористичких напада потребно је утврдити потенцијалне опасности и могућност штете. Важно је креирати план комуникације за хитне случајеве, установити заједничко место окупљања, припремити залихе у случају напуштања куће, слушати радио и телевизију како би били у току са информацијама, пратити савете надлежних служби.

Уколико се напад догодио пружити помоћ повређенима, искључити све оштећене уређаје, збринути животиње, проверити штету користећи батеријске лампе, не палити свеће, шибице.

6.10. НУС

Једна од последица ратних дејства на нашим просторима су заостала неексплодирана убојна средства. Разлози због којих убојна средства нису експлодирала могу бити техничко-технолошке природе, неправилна употреба, застој у фази армирања упаљача. Због опасности од експлозија, пронађена НУС не треба дирати, откопавати, померати, сакривати, самовољно уклањати, закопавати, демонтирати јер на тај начин се доприноси повећању безбедности. Центар за обавештавање је на број 1985 или на број 192. Уколико нађете НУС:

- не дирајте
- не померајте
- не дрмајте
- не ударајте
- не бацајте
- не растављајте
- не стављајте у ватру
- обележите
- пријавите
- обезбедите **(11)**.

6.11. Екстремни временски услови

Топлотни удар је једна од најтежих компликација термичког стреса, док ког долази у условима повишене спољне температуре, високог процента влажности или напорног рада. Симптоми су висока телесна температура, отежано дисање, убрзан рад срца, мучнина или повраћање као и губитак свести. Уколико је дошло до топлотног удара, потребно је особу одвести у расхлађену просторију, уклонити сувишну одећу, расхладити хладном водом, дати јој да пије течности. Јаке снежне падавине, екстремна хладноћа могу да доведу до хипотермије, као и да паралишу функционисање заједнице. Потребно је набавити довољне количине воде и остати на топлотном. Одећа нека остане сува, обратити пажњу на појаву промрзлина и на знакове хипотермије, избегавати високе конструкције, дрвеће, телефонске каблове и електричне водове. Ако се код особе приметите симптоме хипотермије угрејте јој прво централни део тела, дати да пије топле напитке, пружити прву помоћ.

Опасност за време олује су јаки ветрови, удари грома, као и могући град. За време олује је погодно обезбедити све објекте који могу да одлете услед јаког ветра, обезбедити прозоре и спољна врата, избегавати контакт са кухињским и купатилским славинама, радијаторима и другим металним предметима. Удаљеност олује можете проценити тако што израчунате време између севања и грома у секундама, израчунато време поделите са три како би се израчунала удаљеност олује у километрима.

Уколико се нађете на отвореном, склонити се од високих структура, уколико сте у шуми заштити се испод грани ниског дрвећа, избегавати отворена поља, не прелазити преко воде, немојте држати кишобран или друге металне проводне предмете, немојте стајати усправно, ако сте у групи држите растојање од пет метара између себе.

6.12. Саобраћајне несреће

Како би се умањио ризик потенцијалних несрећа, потребно је пре поласка на пут информисати се о временским условима, радовима на саобраћајницама и другим проблемима који вас могу задесити на путу.

При аутомобилским, аутобуским, железничким и др. несрећама позвати надлежне службе на 192, 1985, 194 и 193. Посебну пажњу обратити ако је неко од учесника у удесу превозио опасне или запаљиве материје како би се додатно повећала безбедност. Обезбедити и обележити место саобраћајне несреће, због спречавања нових незгода. Повређене не треба померати, осим ако због опасности је то неопходно. Уколико се нађете на месту несреће укључити се у непосредну акцију спасавања повређених, ако је неопходно транспортовати повређене до прве хитне службе.

7. Правилник о заштити од пожара у предшколским установама

Заштита од пожара обухвата мере и радње које се предузимају у циљу спречавања настанка и ширења пожара, заштите људских живота и имовине. Правилник важи за све раднике који су запослени у Установама и који имају уговор на одређено или неодређено време, уговор о волонтерском раду, као и за грађане који се затекну у просторија Установе.

Овим правилником уређују се мере заштите од пожара којима се смањује и отклања опасност од настајања пожара, начин обављања унутрашње контроле у вези спровођења мера заштите од пожара и овлашћења и дужности радника који обављају надзор, обавезе радника задужених за одржавање у исправном стању средства и опрему за дојаву и гашење пожара, обавезе директора и других радника у спровођењу мера заштите од пожара и одговорности због непридржавања прописаних мера заштите од пожара, посматрање, јављање, узбуњивање, кретање и понашање у просторијама угроженим од пожара, дужности радника у случају пожара, као и унапређивање заштите од пожара. Сви радници вртића су у обавези да се оспособе за заштиту од пожара.

7.1. Опште и посебне мере заштите од пожара

Опште мере заштите подразумевају да је сваки радник дужан да спроводи мере заштите у складу са законом, на свом радном месту. Приликом извођења радова, адаптације, реконструкције и уређења на постојећим објектима и просторијама Установе, примењују се техничко нормативни стандарди заштите од пожара утврђени законом. Приликом одржавања инсталација, димњака и ложишта Установе обавезно је придржавати се прописа и правила заштите. Одржавање инсталација врше овлашћени радници о чему Установа мора поседовати документацију.

Прилазни путеви Установи из главне улице, улази и излази из Установе, евакуацијски путеви као и ватрогасни приступи морају увек бити слободни и прописно означени. У унутрашњем и спољном простору Установе забрањено је пушење. На крају радног времена, спремачице су дужне да изврше контролу корпи за смеће, и да га одложе ван просторија Установе, на одређено место. Отпадни гориви материјали, папир и остала амбалажа, морају се одмах након употребе или рада с њима уклонити из свих радних простора. Рад са отвореним пламеном, апаратима за заваривање, лемљење у просторијама у којима има запаљивих ствари, може се изводити само ако се прибави одобрење радника задуженог за послове заштите од пожара.

Посебне мере заштите од пожара спровode се у просторијама за припрему хране, градеробама, собама дневног боравка. Забрањено је потхрањивати лако запаљиве течности, плинове или предмете који представљају опасност од пожара.

Преглед и испитивање инсталација врши овлашћена особа после сваке поправке, након сваког удара грома грађевину или инсталацију, као и редовни преглед једном у три године. Котловима сме руковати само квалификована особа која има за то положен испит. Установа је дужна да осигура испитивање исправности котлова једном годишње. Испитивање исправности котларнице обавља овлашћена особа у складу са прописима. Простор котларнице не сме се користити за складиштење имовине Установе. Кључеви од котларнице морају бити доступни двадесет четири сата.

У згради Установе, радним просторијама као и просторијама у власништву Установе треба извршити испитивање отпора изолације и индиректног напона на додир електричне инсталације, које су старије од пет година.

Такође треба бити осигуран одређен број апарата за гашење пожара, који морају бити на видљивом месту, а постављају се на под или на зид на висини 1,5м. Уређаји, опрема и средства намењена за гашење пожара у радним просторијама Установе морају се користити само за ту намену. Исправност апарата за гашење пожара испитује овлашћена особа, најмање једном годишње о чему на апарату мора постојати видљива ознака.

7.2. Обавезе директора и радника у спровођењу мера заштите од пожара

Директор Установе у оквиру своје надлежности предлаже доношење правилника о заштити од пожара, као и његове измене и допуне, једном годишње разматра стање заштите од пожара на нивоу Установе, разматра записнике надлежних тела о спровођењу мера надлежних тела, надзире спровођење мера заштите од пожара преко радника одговорног за спровођење мера заштите од пожара, координира рад радника Установе код предузимања свих акција, дојава, гашења, евакуације и спашавања радника, деце, имовине, након избијања пожара до доласка ватрогасаца, предузима мере према радницима који крше или не спроводе прописане мере заштите од пожара, планира и обезбеђује финансијска средства за набавку опреме и средства за гашење пожара.

Уколико је директор Установе одсутан, мере утврђене правилником спроводи особа коју овласти директор.

Радници Установе придржавају се свих прописаних мера заштите од пожара и спроводе дате мере које су наложене од стране одговорне особе за заштиту од пожара и директора. Уколико се уоче недостаци на уређајима опреми за гашење и дојаву пожара, радник је у обавези да обавести одговорну особу за заштиту од пожара. Радници се оспособљавају за спровођење превентивних мера заштите од пожара и гашење пожара и активно учествују у гашењу пожара, спашавања људи и имовине у згради и осталим просторијама Установе.

Непоштовање и неспровођење прописаних мера заштите од пожара представља повреду обавеза из радног односа. За спровођење обавеза из радног односа запослени Установе одговарају складно одредбама правилника.

Свако ко примети непосредну опасност од настанка пожара или пожар дужан је да у складу са психофизичким способностима приступи откалањању опасности, водећи рачуна да не доведе у опасност себе, али и друге особе. Уколико се пожар не може угасити самостално потребно је обавестити најближу ватрогасну станицу или полицију. О настанку пожара обавештава се и директор Установе. Сви радници Установе су дужни, да на вест о пожару, се окупе на месту договореном за узбуњивање ради даље организације и укључивања у гашењу пожара.

Установа је дужна да анализира сваки догађај који је могао довести до пожара, те да предузме све мере да до таквих догађаја више не дође о чему се води евиденција. Установа води и евиденцију свих насталих пожара као и разлозима њиховог настанка.

8.ЗАКЉУЧАК

Категорија деце предшколског узраста је врло осетљива група становништва и то је условљено средином у којој живе, социјалним и економским условима живота, условима под којима деца одрастају, сазревају, васпитају се и образују за даљи наставак школовања. Како би на најефикаснији начин бринули о васпитању и образовању деце потребно је да се обезбеде одређена материјална средства како би се створили услови за развој детета, почев од просторија у којима деца бораве, преко поштовања права сваког детета, до образованог кадра који ће на адекватан начин бринути о њима и пренети им потребно знање.

Брига о деци током боравка у Установи је од велике важности. Безбедност деце је на првом месту. Неопходно је одржавати просторије у којима деца бораве, одржавати хигијену, редовно вршити стерилизацију како не би дошло до могуће заразе међу децом. Установа је дужна да обезбеди материјалну и техничку исправност објекта и опреме. Неопходно је у случају повреде детета указати примарну прву помоћ. Посебна пажња треба да се посвети излетима на које деца иду, јер је тад могућност да дође до повреде највећа. У случају несреће у Установама сви запослени морају да остану прибрани и да поштују мере и правила како би на најбезбеднији начин помогли деци и пружили прву помоћ уколико је неопходна.

Наш здравствени систем има своје предности и недостатке, које је могуће отклонити улагањем у систем. Потребно је улагати у кадар, поред технике и објеката. Кључно за побољшање здравства је у доступности иновативних лекова, јачање сарадње приватног и јавног сектора као и ефикасан систем јавних набавки.

Ванредне ситуације су све чешћа појава у двадесет и првом веку и потребно је окренути се превентивној заштити. Пошто смо и сами сведоци ових несрећа, а и учесници, потребно је да се едукујемо на адекватан начин како би помогли себи, а и другима у оваквим ситуацијама. На првом месту се мисли о вештини спасавања, затим пружања прве помоћи. Један од начина је и курс пружања прве помоћи. Велику улогу у едукацији играју и сами медији. Такође је неопходно улагати у сам сектор за Ванредне ситуације и у најновију опрему потребну за заштиту и спасавање.

9. ЛИТЕРАТУРА

1. Гавриловић Р. Ана (2014). *Примена савременог менаџмента у установама примарне здравствене заштите*. Докторска дисертација. Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије Београд.
2. Др Јазих Александар (2017). *Утицај ванредних ситуација на појединца и његово окружење*. Научни рад. Институт за међународну политику и привреду Београд
3. Ђорђевић Љ. Ивица (2013). *Људска безбедност*. Институт за упоредно право и Досије студио Београд
4. Закон о основама система васпитања и образовања. Службени гласник Републике Србије број 88/17
5. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама. Службени гласник број 87/2018
6. Закон о здравственој заштити. Службени гласник број 107/2005, 72/2009, др.закон 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013 др.закон 93/2014,96/2015, 106/2015,113/2017 др.закон 105/2017. др.закон
7. Закон о заштити од пожара. Службени гласник број 111/2009, 20/2015, 87/2018 др. закони.
8. Јаковљевић В. (2006) *Систем цивилне одбране*. Факултет безбедности Београд.
9. Каменов Емил (2006). *Образовање предшколске деце*. Завод за уџбенике Београд.
10. Каменов Емил (2006). *Васпитање предшколске деце*. Завод за уџбенике и наставна средства Београд.
11. http://www.svilajnac.rs/files/dokumenti_novo/Porodici_prirucnik_za_ponasanje_u_vanrednim_situacijama.pdf/21.06.2019.
12. <http://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/5940/Disertacija3862.pdf?sequence=2&isAllowed=y/21.06.2019>.
13. <http://mojedetinjstvo.edu.rs/jelovnik//21.06.2019>.
14. <https://www.google.com/search?q=kvalitativan+opis+kriterijuma+za+klasifikovanje+vanrednih+situacija+tabela&rlz=/21.06.2019>.
15. <https://sr.wikipedia.org/sr-ec/%D0%9F%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D1%80/21.06.2019>.
16. <https://www.google.rs/search?q=poplave+paracin&tbm=/21.06.2019>.